

TALABALARNING NUTQ QOBILIYATINI MUSTAQIL OSHIRISH JARAYONINING ILMIIY ASOSLARI VA CHET TILLARNI O`RGANISHNING AHAMIYATI

Boboyeva Bahora O`tkir qizi¹

2-bosqich talabasi

bakhora.boboyeva@gmail.com

Bannopova Zulhumor²

Ilmiy rahbar: O`zbekiston davlat jahon tillari
universiteti o`qituvchisi bannopova68@mail.ru

¹⁻²O`zbekiston davlat jahon tillari universiteti

<https://doi.org/10.5281/zenodo.6993647>

Annotatsiya: Ushbu maqola chet tilini mustaqil o`rganmoqchi bo`lgan talabalar uchun ilmiy yondashuvlarga asoslangan muqobil usul va uslublarni aniqlashga qaratilgan. Bundan tashqari, u til o`rganish jarayonini tashkil etishda duch keladigan asosiy muammoni hal qiladi, ya'ni o`quvchilarning nutq qobiliyatini oshirish. Muhimi, talabalar uchun xorijiy tillarni o`rganishning ahamiyati haqidagi ilmiy asoslangan qarashlar haqida yozilgan.

Kalit so`zlar: mustaqil ish, nutq mahorati, chet tili, ilg'or lug'at, tezkor o`yinlar, mustaqil ta'lim, ted talk, she'r tarjimalari, kuchaytiruvchi omillar.

Hozirgi kunda chet tillarini o'rganish boshqa sohalar qatorida hal qiluvchi faoliyatga aylanib bormoqda, xorijiy tillarda so'zlashish bugungi globallashgan dunyoda muhim mahoratdir. Ayniqsa, ingliz tili. Talabalar chet tillarini ko'p sabablarga ko'ra o'rganishadi, masalan, chet elga tashrif buyurish yoki ishga joylashish, ehtimol ular universitetni tugatgandan so'ng Evropaning xorijiy mamlakatlarida o'qishni davom ettirishni xohlashadi, nima sababdan, foydali tomonlari aql bovar qilmaydigan darajada arziydi. Chet tilini o'rganish nafaqat kelajagingiz uchun muvaffaqiyatli martabaga erishish imkoniyatini beradi, balki madaniy bilimlarga ega bo'lish imkoniyatini ham beradi va chet elga borganingizda o'zingizga bo'lgan ishonchni oshirishga yordam beradi. Ikkinchi tilni o'rganish miya faolligini oshirishi ham haqiqatdir. Bundan tashqari, agar siz chet tilini bilsangiz, butun dunyoda o'qishingiz mumkin. Ingliz tili juda ko'p turli mamlakatlarda qo'llanilganligi sababli, dunyo bo'ylab ingliz tilida dasturlarni taklif qiluvchi juda ko'p kompaniya va universitetlar mavjud. Agar akademik ingliz tilini yetarli darajada bilsangiz, o'zingizning xohishingizga ko'ra mos kasb va ish joyini topishingiz uchun imkoniyatlaringiz tobora ko'payib bormoqda. Biroq, ba'zi o'quvchilar uchun chet tilini o'rganish oson ish emas. Talabalarning aksariyat qismi chet tilini o'rganish jarayonida bir xil muammoga duch keladi. Bugungi kunda talabalar mustaqil ishlashda etarli tajriba va bilimga ega emaslar, shuning uchun ular ingliz tilini, ayniqsa, nutq mahoratini oshirishga qodir emaslar.

Avvaliga shuni aytish kerakki, chet tillarini o`rganish jarayonida o`quvchilar duch keladigan eng ko`p uchraydigan muammo shundaki, ba`zi talabalar odamlar oldida gapirishdan qo`rqishadi, chunki ular bu tilda ravon gapira

olmayman yoki javob bera olmaydi deb o'ylashadi, shuning uchun boshqalar bilan muloqot qilishda xijolat bo'lishi mumkin. Va bularning barchasi gapirish paytida ikkilanishga sabab bo'ladi.

METODOLOGIYA VA NATIJALAR

Yuqorida ta'kidlanganidek, til o'rganishning ahamiyati kundan kunga ortib bormoqda va har bir o'quvchining intensiv yondashuvdan foydalanish qobiliyati ham nutq mahoratini oshiruvchi bu jarayonni tezlashtirish va yengillashtirishda muhim rol o'ynaydi. Tilni o'zlashtirganingizdan so'ng kuch-quvvat hissi paydo bo'ladi. Albatta, siz o'quv jarayonida ba'zan juda xafa bo'lishingiz mumkin, shunga qaramay, har bir qiyinchilik sizni ravonlikka undaydi.

Ma'lumki, har bir tilning o'ziga xos grammatik qoidalari va jumla tuzish tartibi mavjud. Agar siz gapirgan tilda fikrlash qobiliyatini oshirmasangiz, bu gapirish paytida sizni chalkashtirib yuboradi. Buning oldini olish va ingliz tilida fikrlashni rivojlantirishning eng yaxshi va samarali usuli bu o'rganayotgan tilingizda muhit yaratish va bu zonadan tashqariga chiqmaslikdir. Masalan,

Xonangizdagi barcha narsalarni ingliz tilida chaqirishdan boshlang; smartfoningizdagi til sozlamalarini va foydalanadigan barcha ijtimoiy tarmoqlarni burilish tiliga (ingliz tili) o'zgartiring; o'sha tilda musiqa (qo'shiq kuylash) va podkastlarni tinglashni odat qilish uchun yulduz; maqsadli tilda subtitrli video va filmlarni tomosha qilish; siz bilan har kuni bemalol gaplasha oladigan, ko'p o'qiy oladigan va yozadigan ona tilidagi she'ringizni toping. Yuqorida sanab o'tilgan usullar nafaqat ingliz tilida fikrlashni rivojlantirishga, balki ommaviy nutqni oshirishga ham yordam beradi. Talabalar chet tilini mustaqil ravishda o'rganishga harakat qilsalar, nimaga e'tibor qaratishlari kerak bo'lsa, har qanday holatda ham ularning til o'rganish qobiliyatlari rivojlanishdan to'xtamaydi. Bunga ham misol keltiraman: hech kim avval o'z tilida grammatik qoidalarni o'rganmaydi, keyin gapira boshlaydi. Har bir inson avvalo o'zini o'rab turgan muhit tufayli nutq qobiliyatini rivojlantiradi. O'z muhitingizni to'g'ri yarata olsangiz, nafaqat grammatik xatolarni, balki nutq paytida duch keladigan muammolarni ham samarali tarzda bartaraf eta olasiz.

1. Chet tilini mustaqil o'rganishni va nutq mahoratini oshirishni istagan har bir kishi uchun ko'plab onlayn platformalar va loyihalar mavjud, masalan, BBC Learning English. Bu BBC Jahon Xizmatining ingliz tilini o'qitishga bag'ishlangan bo'limi. Xizmat birinchi navbatda o'z veb-sayti orqali o'qituvchilar va talabalar uchun bepul resurslar va tadbirlarni taqdim etadi. Ushbu platforma bilan muntazam shug'ullanib, talabalar nafaqat o'zlarining so'z boyligini ko'paytiradilar, balki to'g'ri grammatik tuzilmalardan foydalanish qobiliyatini rivojlantiradilar. Yana bir foydali dastur bu TED TALK loyihasidir. TED qisqa suhbatlar va taqdimotlar orqali muhim bo'lgan bilimlarni tadqiq qilish va almashishga bag'ishlangan. Ushbu loyiha orqali har qanday mustaqil til o'rganuvchi tez va aniq fikr yurita oladi va har bir ma'ruzachidan o'ziga kerakli konferensiyani oladi. shuningdek, yuqorida aytib o'tilgan ingliz zoonini yaratishga imkon beradi.

2. Bugungi kunda chet tilini o'rganish va o'rgatishning ko'plab usullari mavjud. Bu intensiv kurslar, o'yinga asoslangan o'quv platformalari va hatto o'yinlar. Ingliz tilini o'rganish uchun onlayn platformalar, jumladan o'rganish o'yinlari bolalar va kattalar orasida juda mashhur. Qisqa o'yinlar orqali ingliz tilini onlayn o'rganish grammatikaning asosiy qoidalarini o'rganish, shuningdek, o'qish, ish yoki sayohat uchun zarur bo'lgan so'z boyligini to'ldirish, ularni to'g'ri kontekstda ishlatish uchun ajoyib imkoniyatdir. Jumladan, "Kahoot!"- bu o'quvchilarning bilimini sinab ko'rishi, muhim tushunchalarni takrorlashi va axborotni saqlab qolishiga yordam berishi mumkin bo'lganligi sababli o'quvchilarni o'rganishga undaydigan va faollashtiradigan vositadir. Shuningdek, "Quizalize" - bu Kahoot-ga o'xshash sinf viktorinalari veb-sayti! Ko'p yoki ikkita tanlovli savollar to'plami yoki so'z skramblelari sifatida taqdim etilgan bir so'zli javoblar bilan viktorinalar yarating. Talabalar keyin sinf kodi yordamida internetdan testga kirishadi va ularning ekranida to'liq viktorinani ko'rishadi.

3. She'riy matnlar xotira, eshitish, tasavvurni rivojlantiradi, so'z boyligidan ongli foydalanishga hissa qo'shadi, grammatik konstruksiyalarni mustahkamlashga yordam beradi, ular nafaqat adabiyot, balki so'z, til uchun didni tarbiyalashga yordam beradi. Kishining ma'naviy dunyosini boyitadi, inson va tabiatning go'zalligini ko'rishga o'rgatadi, she'riy so'zga nisbatan sezgirlikni rivojlantiradi, tilning musiqiyliги bilan zavqlantiradi va hayratga soladi. Shu sababli dars jarayonida yoki mustaqil o'rganayotganda "She'r tarjima qilish" metodidan foydalanishning o'ziga xos afzalliklari borki, bularning barchasi tilni mukammal o'rganishga yordamchi bo'la oladi.

Bunda talabalar o'zi yaxshi ko'rgan biron bir she'rni tanlab, so'zlarini ingliz tiliga tarjima qilish vazifasini oladi va bu usul orqali mustaqil fikrlashga, o'z ustida ishlashga, avval yodlagan so'zlarini xotiradan o'tkazish, bilganlarini o'z o'rnida, joy - joyiga qo'ya olish, ko'p ma'noli so'zlarni chuqur tahlil qilib ulardan unumli foydalana bilish, shuningdek yangi so'zlarni yod olish va ularni bir biriga bog'lab eslab qolish qobiliyatini shakllantiradi.

MUHOKAMA

Avvaliga, mustaqil ishlayotgan har bir talaba o'z qobiliyatini to'g'ri baholay olsa, chet tillarini oson va samarali o'rganish uchun ajoyib imkoniyatga ega. Nutq jarayonida sharmandalik yoki xatolardan qo'rqish o'zingizga bo'lgan ishonchni butunlay yo'q qiladi, shuning uchun bir xil darajadagi konferentsiyani yangilangan bilimga ega bo'ling. Agar talaba yuqoridagi barcha muammolar va yechimlarni to'g'ri o'rgana olsa, u misli ko'rilmagan muvaffaqiyatga erishadi. Mustaqil ishda til o'rganuvchilar butun o'qish jarayoni uchun to'liq javobgarlikni o'z zimmlariga olishlari kerak. Siz nimani o'rganishni xohlayotganingizni va uni qanday o'rganishni xohlayotganingizni o'zingiz hal qilasiz.

XULOSA

Bugungi globallashgan dunyoda xorijiy tillarni o'rganish har jabhada muhim o'rin tutadi. Ko'pchilik yoshlarning o'zlari til o'rganish yo'lida astoydil mehnat

qilayotganiga barchamiz guvohmiz. Til insonparvarlik sohasi bo'lsa-da, u juda ko'p murakkab jarayonlarni o'z ichiga oladi, shuning uchun unda ko'plab muammolarga duch kelishi tabiiy. Ayniqsa, nutqni rivojlantirish tilning boshqa tomonlarini rivojlantirishga qaraganda ancha murakkab. Biroq, ingliz tilidan dunyo bo'ylab taxminan 360 million kishi foydalanadi va talabalar ushbu tilni fan sifatida 118 mamlakatda o'rganmoqdalar. Bundan tashqari, ingliz tilini o'rganish sizga butun dunyo bo'ylab odamlar bilan samarali muloqot qilish imkoniyatini beradi. Shunday qilib, har bir til o'rganuvchi chet tillarini bilish muhimligini tushunishi va nutq qobiliyatini yaxshilash jarayonini osonlashtirish uchun muqobil yondashuv bilan rivojlanishga e'tibor qaratishi kerak. til o'rganish paytida.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Boonkit, K. Enhancing the development of speaking skills for non-native speakers of English. / K. Boonkit. — Procedia - Social and Behavioral Sciences. — 2010. — Volume 2, Issue 2, DOI:10.1016/j.sbspro.2010.03.191
2. GT IELTS. Essay 39 – Living in a country where you have to speak a foreign language. — IELTS General Training. — 2021. <https://www.ielts-gt.com/writing-task-2-sample/living-in-country-where-you-have-to-speak-foreign-language>
3. Hilary, S. Free Websites to Practice English at Home. / S. Hilary. — New York public library. — 2020.
4. Kendallhurley. Make Foreign Language Acquisition Less “Ruff” with 5 Simple Tips! / Kendallhurley. — FluentU. — 2021. <https://www.fluentu.com/blog/foreign-language-acquisition/>.
5. Медведева Е. В. Основные подходы в обучении иностранным языкам и их содержание / Е. В. Медведева. — 2017. — <https://infourok.ru/statya-osnovnie-podhodi-v-obuchenii-inostrannim-yazikam-i-ih-soderzhanie-1759286.html>
6. Navarro, B. Improving Speaking Skills. / B. Navarro. — Encuentro. — 2009. — №18
7. TED Talks. A lot goes into researching and creating a TED Talk. — 2019. <https://www.ted.com/about/programs-initiatives/ted-talks>
<https://www.ted.com/https://www.fluentu.com/>
8. Schreyer, M. 16 Effective Language Learning Strategies For Mastering a Foreign Language. / M. Schreyer. — SMD Magazine. — 2021. <https://sustainabilitymattersdaily.com/language-learning-strategies>
9. Wahyuniati. Improving Speaking Skill Through Speaking Club Viewed from Students' Perception. / Wahyuniati, N. Maulidiyah, M. Qolbia. —

Advances in Social Science, Education and Humanities Research. — 2020.
— Volume: 434, DOI:10.2991/assehr.k.200427.026

WOC
WORLD
ONLINE
CONFERENCES

